

Global solidaritet för familjejordbruket

Självtillit i matförsörjningen är nödvändig för ett samhälles självstyre. Den gemenskap som måste köpa eller byta till sej mat, kan inte vara fri. Så tänkte Gandhi om mat och lantbruk och jag tror han har rätt. Därför kan varken mat eller andra basfönödenheter behandlas som handelsvaror bland andra, utan att människorna och deras samhällen skadas. Den enkla sanningen ser vi bekräftad på alla kontinenter. Men för att se hur vi kan komma till en bättre situation, är det skäl att se lite närmare på vad som går snett idag.

Låt mig först summera ett vanligt sätt att se på lantbrukets ställning i den europeiska och globala ekonomin.

Lantbruket har blivit ett problem inom den Europeiska unionen. Det slukar en oproportionerligt stor del av budgeten. Men lantbruket har också blivit ett problem för världshandeln. Världshandelsorganisationen WTO har gått i baklås för att EU och USA inte kan pruta tillräckligt på sina lantbruksstöd. De rika ländernas lantbruksstöd är skadliga för fattiga i tredje världen, eftersom småbrukare i Syd inte kan konkurrera med subventionerade varor från Nord. Men de är skadliga för de rika länderna också, eftersom de p.g.a. den abnormt starka lantbrukslobbyn på hemmaplan inte kan uppnå andra handelspolitiska mål, som behövs för en dynamisk ekonomisk utveckling globalt.

Ungefär den visan har vi hört ganska ofta de senaste åren. Men det är en vilseledande visa. För det första: lantbruksstödet i de rika länderna är inte ett problem för fattiga i syd. Det är dumpningen av subventionerade produkter som är problemet. För det andra: problemet för de rika länderna är inte att det går för mycket pengar till att subventionera lantbruket. Problemet är att subventionerna går till fel ändamål.

Utgående från den diagnosen kan vi se att det finns enkla och bra vägar framåt. Egentligen behöver vi bara göra två saker. Vi upphör med marknadsliberal frihandel av lantbruksprodukter, särskilt vad gäller viktiga matvaror. Alla länder ges rätt att skydda sin egen matproduktion mot billigare varor utifrån. Alla länder kan alltså fritt bestämma över tullar och andra regler för import av lantbruksprodukter. Den andra saken vi behöver göra, är att sluta subventionera matproduktion i industriell skala. Jordbruks subsidier kan ges åt gårdar som drivs av familjer och andra små enheter, t.ex. kooperativ eller små företag. Det kunde vara dags att föra in potatisodling i grundskolans läroplan och att se till att alla finska hem har nära till en bra potatiskällare. Subsidierna minskar med tilltagande areal och ingen producent med mer än t.ex. 100 hektar odlad jord och mer än t.ex. 50 nötkreatur (eller motsvarande mängd andra husdjur) subventioneras alls.

Omsatt i praktiken betyder detta en återgång till småbruk och levande landsbygd i alla länder. Fattiga i tredje världen kan åter livnära sej på små jordlotter som odlas intensivt. Rättvisa jordreformer och minskade insatser av patenterade grödor och moderna industriellt producerade maskiner och kemikalier skapar livskraftig och meningsfull sysselsättning för många människor. Miljön mår bättre, två miljarder människor återflyttar från städernas slum till landsbygden. Svälten och nöden minskar överallt. Kulturen och miljön mår bättre också i de rika länderna. Hos oss minskar subventionerna kanske inte, men de omfördelas.

Det enda som står mellan oss och den bättre framtiden, är vår tids övertro på marknadskrafterna och den sk. agribusinessens själviska intressen. I tredje världen har kravet på ett lyfta ut lantbruket ur frihandelns järngrepp redan vuxit starkt tack vare hårt arbete av stora folkrörelser som MST i Brasilien och det globala nätverket Via Campesina. Men i USA och Europa är attityderna fortfarande låsta. Vägen till en förändring kan, som så många gånger förr i historien, gå via lärdom av dem som vi nu ringaktar, bl.a. fattiga i tredje världen.

Thomas Wallgren
demokratiaktivist

docent och universitetslektor i filosofi vid Helsingfors universitet

